

วิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร The Participation of the Elderly in Services of Social Service Centers for the Elderly Persons under Public Welfare Department in Bangkok
ชื่อนักศึกษา	นางสาวจรรย์พร สุรมินิจกุล
รหัสประจำตัว	409001
สาขาวิชา	การจัดโครงการสวัสดิการสังคม
ปีการศึกษา	2543

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุของกรมประชาสงเคราะห์ในกรุงเทพมหานคร และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการดังกล่าว รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม โดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ दिनแดง 8 คน ศูนย์บริการผู้สูงอายุ บางแค 8 คน ศูนย์ผู้สูงอายุบ้านทิพย์สุคนธ์ 8 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดังกล่าวแห่งละ 3 คน รวม 9 คน กับกลุ่มครอบครัว ญาติ และเพื่อนบ้านในพื้นที่ของศูนย์ ๆ แห่งละ 5 คน รวม 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์ ๆ เป็นการจัดบริการให้ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวมาใช้บริการ โดยเป็นศูนย์กลางให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีบริการด้านสุขภาพอนามัย กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด สังคมสงเคราะห์ สันทนาการ กีฬา และด้านศาสนา

ในการมารับบริการนั้นผู้สูงอายุจะมาในลักษณะบุคคลมากกว่าในลักษณะกลุ่มหรือโครงการ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการเท่าที่ควร แต่ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความพึงพอใจ และความต้องการของผู้สูงอายุเอง สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมผู้สูงอายุในลักษณะกลุ่ม หรือโครงการ ผู้สูงอายุส่วนน้อยที่มีส่วนร่วม ถึงแม้ว่าศูนย์ ๆ จะกระตุ้น และสนับสนุนการมีส่วนร่วมแต่ก็ยังไม่พอ ทั้งนี้เพราะ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว

ในด้านกระบวนการการมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุทุกคนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้สูงอายุเพียง 2 – 3 คน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ วางแผน ติดตามและประเมินผลการจัดบริการ โครงการ และกิจกรรม

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม พบว่า **ปัจจัยบุคคล** เกี่ยวกับ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา บทบาทหน้าที่ในครอบครัว สภาพสุขภาพร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม โดยทำให้ลักษณะและกระบวนการการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ในด้าน **ปัจจัยทางสังคม** ที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมของครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้าน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ส่วน **ปัจจัยสิ่งแวดล้อม** คือ การมีเวลาว่างของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีเวลาว่างมากจะมีส่วนร่วมสูง ในขณะที่ระยะทาง และความสะดวกสบายในการเดินทางไม่มีความสัมพันธ์ สำหรับ **ปัจจัยองค์กร หน่วยงาน** อันได้แก่ นโยบาย วัตถุประสงค์ บุคลากร และลักษณะกิจกรรมของศูนย์ ฯ มีส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ นโยบาย วัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม บุคลากรของศูนย์ ฯ พยายามกระตุ้นส่งเสริม รวมทั้งมีการประเมิน และปรับปรุงกิจกรรมของศูนย์ ฯ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรเพิ่มด้านการศึกษาตลอดชีวิต ควรมีเกณฑ์ในการจำแนกผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากขึ้น ควรขยายบริการให้ครอบคลุมผู้สูงอายุในชุมชนที่ไม่สามารถมารับบริการที่ศูนย์ได้ เพราะอยู่ไกล โดยมีการเปิดศูนย์เพิ่มขึ้น หรือการออกเยี่ยมบ้าน ควรมีการประเมินการจัดบริการอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนกระตุ้นประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินงานของศูนย์ ฯ อย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาวิจัย ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดบริการระหว่างศูนย์ ฯ และชมรมผู้สูงอายุที่อื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ

Thesis Title The Participation of the Elderly in Services of Social Service Center
 for the Elderly Persons under Public Welfare Department in Bangkok
By Miss Janaiporn Suraminitkul
Identification No. 409001
Degree Master of Social Work (M.S.W.)
Major Social Welfare Project Management
Academic Year 2000

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to find out the services provided by the Social Service Centers for the Elderly Persons under Public Welfare Department in Bangkok , the participation of the elderly in the offered services and the factors influencing their participation . Units of study were divided in to 3 groups : 24 Elderly attending 3 Social Service Centers , Dindaeng , Bangkae and Baanthipsukhon at 8 from each , 9 staffs of 3 from each and 15 persons from families , relatives and neighbours within the areas of those 3 Social Service Centers at 5 from each.

The results of the study showed that the services provided for the elderly living with their families at the center were to let them interact , exchange their opinions , share their experiences and take part in mutual activities. The services based on health , physiotherapy , occupational therapy , social work , recreation and sport , education and religious practices. The elderly came to take part in the provided activities on individual more than group or project basis owing to an insufficient support , but rather on their satisfaction and needs. Despite the Social Service Centers 's encouragement , very few elderly participated in the services due to their lack of potentials.

Considering the participating process , every elderly get involved in activities performance while some took more part in expressing their opinions and making decisions , planning , monitoring and evaluating projects or activities launched.

According to 4 factors influencing the elderly 's participation , the personal factor due to their ages , occupation , income , education background , family role , physical condition effected on their different pattern and process of involvement. The social factors particularly families , relatives and neighbours 's support played the important roles in encouraging the elderly 's participation. The environmental factors especially their spare-time contributed much to their participation while distance and travelling convenience did none. The organization factors , distinctively the organizations policies and objectives focussing on the elderly 's participation , the organization 's staff who encouraging their participation and the organization 's methods of monitoring and evaluating aiming towards improving their activities to meet the elderly 's needs.

The suggestions derived from the study were : the welfare provision for the elderly should emphasize more on life long education , a certain criteria should be initiated to classify the elderly , a higher degree of support and encouragement for the elderly 's participation should be devoted , the elderly 's service should be spread out all over the communities through opening more centers and provision of home visit service while evaluation of all services launched should be done continuously and the values of the elderly should be stimulated together with a wide promotion of public relations on this issue.

In order to fulfill the body of knowledge , further studies on the following topics should be encourage , i.e. , the study of the elderly 's participation in the services of other Social Service Centers , both public and private owned and a comparative study on patterns of the elderly 's participation process between the Social Service Centers and the other elderly clubs.